

Træartsvalget 19. Vintereg

Quercus petraea L.

Larsen, Jørgen Bo

Published in:
Videnblade Skov og Natur

Publication date:
2014

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Larsen, J. B. (2014). Træartsvalget 19. Vintereg: Quercus petraea L. *Videnblade Skov og Natur*, (3.2-36).

Træartsvalget 19. Vintereg

Quercus petraea L.

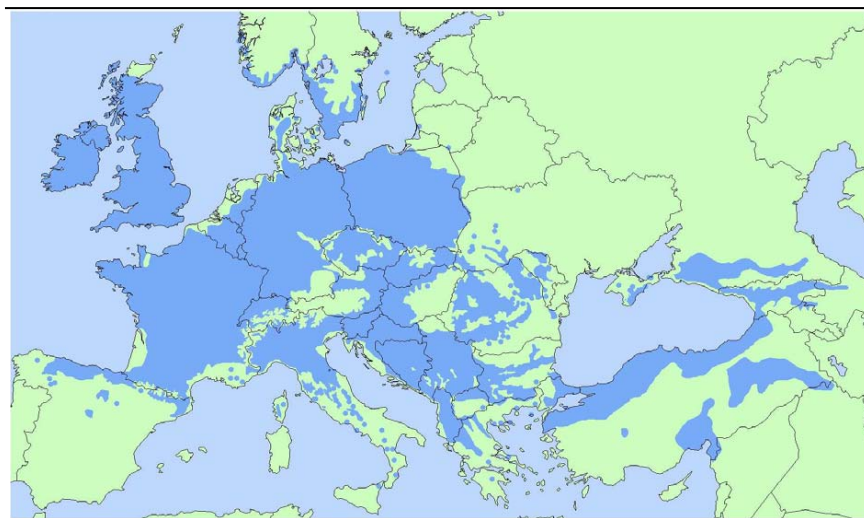
I Danmark er vinteregen især fremherskende på de lettere jorde, men kan vokse på de fleste jordbundstyper. Den er frosttolerant grundet sent udspring og kan måske drage fordel af de forventede klimaændringer, da den er stormstabil og tørketolerant.

Naturlig udbredelse og successionsmæssig rolle

Vintereg har i Vesteuropa stort set samme udbredelse som stilkeg, dog går den ikke så langt mod øst. Den undgår således i forhold til stilkegen det mere kontinentalt prægede klima i Østeuropa/Rusland. Dens naturlige areal strækker sig fra Sydskandinavien i nord til Syditalien og Balkanbjergene i syd; fra Portugal, Nordspanien og Irland i vest til stort set grænsen mod Rusland i øst.

I næsten hele sit udbredelsesområde forekommer vinteregen sammen med stilkegen og mod syd desuden sammen med *Q. pubescens*. Den optræder dog især på de lettere jorde, og den er i modsætning til stilkegen følsom overfor dårlig dræning. Sammenlagt har den en lidt mindre økologisk amplitude end stilkegen. I Danmark er vinteregen især fremherskende på de lettere jorde i Midt- og Vestjylland (bl.a. hyppig i egekrat) samt på Djursland. Vinteregen findes også langs den sjællandske sydkyst samt på Bornholm.

Vinteregen er en udpræget lysttræart med typiske pioneregenskaber. På næringsrige lokaliteter danner den skovsamfund med bl.a. stilkeg, avnbøg, ask, bøg, lind, mv., mens den

Vinteregens naturlige udbredelse (EUFORGEN).

på næringsfattige lokaliteter optræder i blanding med bøg, birk, asp, røn, lind, mv.

Krav til klima

Vinteregen er varmeelskende og er med sine pioneregenskaber tolerant overfor frost, især forårsfrost, grundet et sent udspring. Meget stærk vinterfrost, især senvinterfrost, kan dog skade kambiet og under medvirken af visse svampe og insekter periodisk føre til afgang af enkelttræer eller degenerationsfænomenet ”langsom egedød” (Videnblad 8.0-7 og 8.7-24). Den har en meget hurtig ungdomsvækst og en dyb rodudvikling, hvilket gør den meget stormstabil og robust overfor tørke. Den vil ligeledes være robust overfor de forventede klimaændringer. Det formodes, at den direkte vil kunne drage fordel af dem. Derimod vil ændringer i skovdriften, som medfører nedsat dræning, kunne indskrænke anvendeligheden af vintereg.

Krav til jordbund

Vintereg har i lighed med stilkeg en stor tolerance over for jordbundsforholdene. Skønt dens bedste udvikling forekommer på næringsrige, dybgrundede lokaliteter med god vandforsyning, så kan den vokse under næringsfattige, sandede og tørre forhold såvel som på lerede og kompakte jorde. Sædvanligvis regnes vinteregen for at være bedre tilpasset de tørre og fattigere jorde end stilkegen. Den bør undgås på de

Vintereg F.750c Stenholt skov i 2003 ved Kåringsudvalgets besøg. Denne bevoksning er kåret til værn- og læformål.

meget våde jorde (type 9) – her vælges i stedet stilkeg. Den bør ikke anvendes på tørvejorde.

Sygdomme og skader

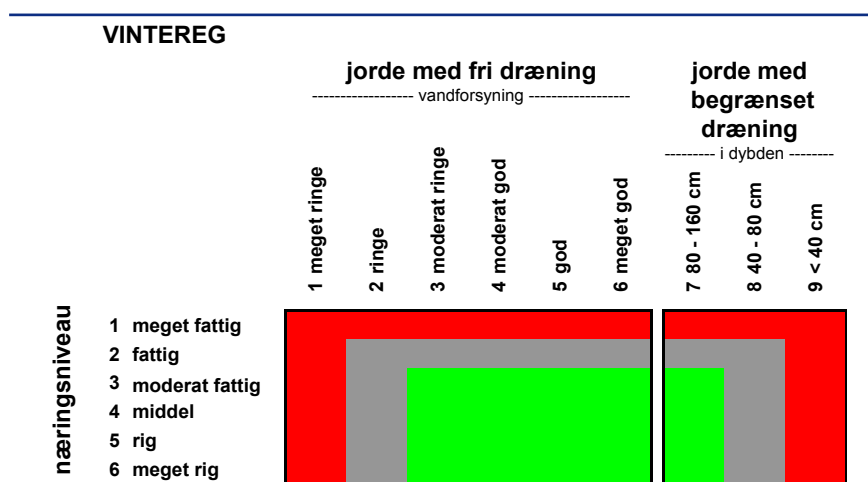
Vinteregen efterstræbes af vildtet på lige fod som stilkegen, hvilket bevirker, at hegning er nødvendig ved kulturanlæg hhv. selvforryngelse. Formentlig optræder de samme skadevoldere på begge arter i samme omfang (se Videnblad 3.2-35), selvom vintereg ifølge Butin angribes mindre af meldug.

Forårsafløvninger af insektlarver er hyppigst forekommende i landets sydlige og østlige egne, hvor stilkegen er dominerende. Dette er i overensstemmelse med erfaringer fra Slovakiet, at egeviklere og frostmålere sjældent når samme tætheder i vintereg som i stilkeg (Patočka et al. 1999).

Anvendelse i skovbruget

Klassisk egedyrkning med plantning og intensiv pleje anvendes hovedsageligt stilkeg, selvom vinteregen er lige så anvendelig. Den berømte Spessart-eg er således vintereg. De få forsøg, der findes med begge arter, viser tilsvarende, at vinteregen vækstmæssigt er fuld på højde med stilkegen. Kun under forhold med udpræget dræningsproblemer synes stilkegen overlegen. Tendens til vanrisdannelse er mindre hos vintereg sammenlignet med stilkeg.

Egen forekommer som dominerende træart i tre skovudviklingstyper: Eg med ask og avnbøg (21), Eg med lind og bøg (22) samt Eg med skovfyr og lærk (23), hvoraf vinteregen især er knyttet de mere næringsfattige typer - 22 og 23. Desuden forekommer vinteregen som indblandingsart i en række skovudviklingstyper - især i de lystræprægede Ask

Jordbundskrav for vintereg: *optimale*, *egnede* og *uegnede* lokaliteter.

og rødell (31), Birk med skovfyr og gran (41) samt (dog i mindre grad end stilkegen) i de kulturhistoriske skovudviklingstyper som "Stævningsskov" (91), "Græsningskov" (92) og Skoveng" (93).

Proveniensvalget

Vinteregen er repræsenteret med betydeligt færre frøkilder (22 stk.) end stilkegen (79 stk.) og er hovedsageligt tiltænkt brugt på mere næringsfattig bund. Kåringsformålet er især til værn- og læformål modsat stilkeg, hvor det primært er til vedproduktionsformål.

- Kårede danske frøavlsbevoksninger af dansk oprindelse til vedproduktion: F.735 Silkeborg Nordskov, F.694 Salten Langsø
- Kårede danske frøavlsbevoksninger af dansk oprindelse til vedproduktion og værn- og læformål: F.755a og F.755b Linnebjerg (afprøvet), F.706 Ormstrup, F.826 Løvenholm
- Kårede danske frøavlsbevoksninger af dansk oprindelse kun til værn- og læformål: F.212 Løvenholm, F.695 Løndal, F.750a, F.750b, F.750c Stenholt (afprøvet), F.754 Hørbylund, F.799 Banedanmark Tange, F.815 NST Kronjylland Hald Ege.

Af udenlandsk materiale kan Agder kyst/Syd norge ligesom vintereg fra Spessart i Tyskland anbefales til vedproduktion. De danske frøkilder F.771, F.772 og F.773 Nørland er afkom fra Agder kyst, og F.642 NST Trekantsområdet Lystrup er afkom fra Spessart.

Se også Videnblad 3.3-47 om plantevalg, samt Videnblad 3.3-17 og 3.3-41 om proveniensforsøg i Danmark.

Konsulter også plantevalg.dk og NaturErhvervstyrelsens hjemmeside.

J. Bo Larsen

Litteratur

- Butin, H. 1995:** Tree Diseases and Disorders. Oxford University Press. 252 s.
- Larsen, J.B. ed. 1997:** Træarts- og proveniensvalget i et bæredygtigt skovbrug. DST 82: 82-97.
- Patočka, J.; Křístín, A.; Kulfan, J. Zach, P. 1999:** Die Eichenschädlinge und ihre Feinde.